

Goed worden en goed blijven op de Montessorischool Tiel

‘De analyse hielp ons het zélf te doen’

Een onderwijsanalyse van *Goed worden en goed blijven* helpt scholen bij het verbeteren van het onderwijs. Hoe werkt dat in de praktijk? Schoolleider Marijke Pitlo van de Montessorischool Tiel: ‘Het is soms hard werken, maar het levert zoveel op!’

Anne Wesseling
is journalist

Het is ook een beetje pech hebben: dat je als basisschool bij de eindtoets nét een-tiende tekortkomt om voldoende te scoren. Maar Marijke Pitlo, schoolleider van de Montessorischool in Tiel, is de eerste om dat te nuanceren. “Je kunt daar allerlei verklaringen bij bedenken, maar het punt is: het moet überhaupt niet op zo’n kleine marge aankomen. Als school wil je daar ruim boven zitten. Het kon veel beter, dat realiseerden we ons hier allemaal.” Daarom greep ze de kans met beide handen aan om twee analisten in huis te halen van *Goed worden en goed blijven*, het project van de PO-Raad dat basisscholen helpt bij het verbeteren van de onderwijsresultaten.

De analisten waren één dag op school om lessen bij te wonen en uitgebreid met het team te spreken. Het rapport dat ze opstelden, bevatte niet alleen een grondige analyse van alle aspecten van het onderwijs op de Montessorischool Tiel, maar ook een advieslijst met verbeterpunten. “In het rapport stonden geen echte verrassingen, de waarde zat vooral in de bevestiging: wat ik zie, ziet een ander ook,” zegt Pitlo. “Die bevestiging is fijn, want het geeft duidelijkheid. Het analyserapport is een onafhankelijk ijkpunt. Je hebt het op papier en dat helpt enorm bij de bewustwording binnen het team.”

Quick wins

Marijke Pitlo: “Wat je doet is in feite een complete *reset* van je onderwijs. Je begint weer bij de basis. Echt álles wordt onder de loep genomen en opnieuw gestroomlijnd en verbeterd. Er waren veel zogenaamde quick wins. Leerdoelen werden bijvoorbeeld voortaan aan het begin van de dag benoemd en op het bord geschreven. ‘*Aan het eind van de dag ken ik de tafel van vier*,’ dat geeft voor de leerlingen ook duidelijkheid.”

Nog een actiepoint dat snel resultaat opleverde: ‘een voorbereide omgeving’. Ongemerkt ging tijd verloren bij het klaarzetten en wisselen van materialen. Een detail misschien, maar juist daar bleek snel winst te halen als het ging om onderwijstijd. Binnen het Montessorionderwijs is veel individuele aandacht voor de leerlingen, die daarbij in kleine groepjes uitleg krijgen. Om de netto onderwijstijd te vergroten, trainden de leraren met de leerlingen op snelle wisselingen tussen de groepjes. Ook werd geoefend met zelfstandig werken. “Het is vaak eigenlijk zo simpel. Maar doordat de

Goed worden en goed blijven

Het programma *Goed worden en goed blijven* biedt (gesubsidieerde) ondersteuningsprojecten aan voor PO-scholen die van de inspectie het predicaat ‘onvoldoende’ of ‘zeer zwak’ krijgen. Een analist onderzoekt samen met de school de onderwijssituatie en denkt mee over de verbeterstappen die de school moet zetten. Vervolgens kan de ‘Vliegende Brigade’ van *Goed worden en goed blijven* ingezet worden om te helpen de kwaliteit weer op orde te krijgen.

Ook scholen die in april/mei voor de tweede keer op rij onvoldoende eindopbrengsten behaalden, komen in aanmerking voor een verbetertraject. Loopt je school, net als de Montessorischool Tiel, het risico op een onvoldoende beoordeling? Kom dan naar een van de regiodagen voor risicoscholen in juni 2018.

Meer informatie over het programma GWGB en de regiodagen voor risicoscholen vind je op de website van de PO-Raad, www.poraad.nl/agenda/werkdagen-voor-risicoscholen

Marijke Pitlo: "De waarde zat vooral in de bevestiging: wat ik zie, ziet een ander ook."

werkwijze is vastgelegd, en je al dat soort details zorgvuldig uitvoert, heeft het toch een groot effect."

Professionele cultuur

Naast de 'quick wins' werd ook gewerkt aan lange termijn doelen, zoals 'meer leertijd' en 'meer effect van didactisch handelen'. Voor elk van die doelen werd een werkgroep van docenten samengesteld, die subdoelen formuleerde en acties vaststelde. "Een van de belangrijkste punten daarbij was steeds 'reflectie'. We zijn nu constant bezig om naar onszelf te kijken en te onderzoeken wat er beter kan, dat is echt een gewoonte geworden. Voor mij was 'goed voorbereiden' een leerpunt. Bijvoorbeeld door voorafgaand aan een vergadering duidelijk vast te stellen: wat wil ik dat deze vergadering oplevert?"

"Die lange termijn doelen hebben echt geholpen om de professionele cultuur op school te verbeteren," zegt Pitlo. "We zijn ons meer bewust van wat we doen en signaleren sneller de details die beter kunnen. Als we dan samen een actiepoint vaststellen, wordt dat ook door iedereen uitgevoerd. Het is transparant. Wat je tijdens zo'n traject ook opbouwt, is vertrouwen in elkaar. We weten dat we van elkaar op aan kunnen."

Natuurlijk is het hard werken, zegt Pitlo. "Maar het levert zoveel op! Kinderen hebben successen nodig, daar krijgen ze zelfvertrouwen van. Voor docenten geldt dat ook. Aan het begin van de week je doelen vaststellen en aan het eind van de week concluderen dat je ze gehaald hebt. Check! Dat is ook gewoon léuk. Het onbezorgde plezier in lesgeven is weer terug."

De kern: zelf doen

Pitlo: "Het traject geeft je het duwtje dat je soms even nodig hebt, maar het gebeurt vanuit vertrouwen. De gedachte is: je kunt het zelf, dat laat je al zien, maar het kan nog beter." Wat dat betreft sloot het verbetertraject

Ben je schoolleider en overweeg je een begeleidingstraject? Dit zijn de tips van Marijke Pitlo.

1 Als je de kans krijgt, dóen!

Marijke Pitlo: 'Ik zou elke schoolleider aanbevelen de kans met beide handen aan te grijpen. Zie het als een cadeautje. Het draait om beter onderwijs en het is ook gewoon léuk om te zien dat verbeteringen mogelijk zijn.'

2 Stel je open voor de adviezen en durf te veranderen.

'Openstaan voor feedback is een van de pijlers voor succesvol onderwijs. Je krijgt vakbroeders in huis die goed en aandachtig kijken en die met waardevolle adviezen komen over wat je zou kunnen verbeteren. Misschien had je het zelf ook al bedacht, maar doordat het zwart op wit staat, krijgt het extra urgentie.'

3 Betrek anderen bij het traject.

'Communiceer helder en spreek je verwachtingen uit, niet alleen naar je team, maar ook naar de ouders, bijvoorbeeld door een speciale ouderavond te organiseren. En deel vooral ook wat goed gaat. Niet alleen de quick wins, maar ook de successen op lange termijn.'

naadloos aan bij de onderwijsvorm. "Binnen het Montessorionderwijs helpen we kinderen om het zelf te doen. Deze analyse heeft ons als team geholpen om het zelf te doen."

Inmiddels scoort de school een ruime voldoende op de eindtoets. "We zijn groen en we doen er alles aan om groen te blijven," aldus Pitlo.

Maar de winst van *Goed worden en goed blijven* zit niet alleen in de positieve score bij de eindtoets. "Het warme pedagogische klimaat was er al", zegt Pitlo. "Maar het komt nu beter tot uitdrukking."

Ze merkt het aan de sfeer in het team. Alle docenten hebben bewust voor het Montessorionderwijs gekozen en ze genieten ervan als ze merken hoe goed hun aanpak werkt.

Wat we kunnen leren van ervaringen van risicoscholen om de onderwijskwaliteit (tijdig) te verbeteren

Tijdig werken aan verbetering helpt!

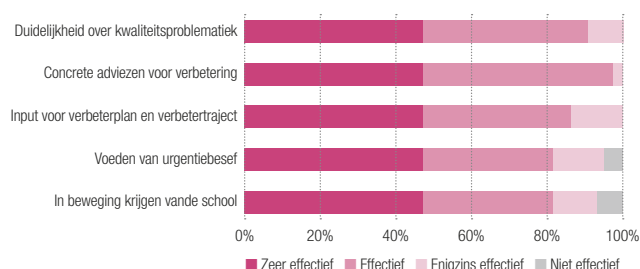
Door Nanny Schoenmakers

In het schooljaar 2016-2017 hebben zo'n 50 risicoscholen gebruik gemaakt van de ondersteuning van *Goed worden en goed blijven*. Om een beeld te krijgen van de effecten van deze ondersteuning en te leren van ervaringen heeft het programma een evaluatieonderzoek laten uitvoeren door Capgemini Consulting.

Het onderzoek geeft inzichten die bruikbaar zijn voor andere scholen en biedt een handreiking voor besturen en scholen die verkeren in een risicozone, om de kwaliteit tijdig op orde te brengen. Want tijdig werken aan verbetering blijkt effectief. Ook kunnen de inzichten worden gebruikt door alle scholen die werken aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.

De analyse als startpunt

De start van de ondersteuning door *Goed worden en goed blijven* bestaat uit het uitvoeren van een analyse, waarmee een goede basis wordt gelegd voor kwaliteitsverbetering. Onderstaand is de effectiviteit van de analyse weergegeven, zoals deze door besturen en directeuren wordt ervaren.

Effecten van ondersteuning

Maar liefst zo'n twee-derde van de risicoscholen die ondersteuning van het programma hebben gehad, is erin geslaagd om zich te verbeteren en in elk geval een voldoende te scoren op de eindtoets. Hiermee hebben zij weten te voorkomen onder verscherpt inspectietoezicht te worden geplaatst.

Het een-derde deel van de risicoscholen dat er niet in is geslaagd een voldoende te scoren op de eindtoets, heeft de begeleiding door *Goed worden en goed blijven* wel als effectief ervaren. Met de huidige leerlingenpopulatie en de te grote achterstanden was het echter niet haalbaar voldoende resultaat te. Er was meer tijd nodig om tot de gewenste effecten te komen.

Belangrijkste verbeteracties

De risicoscholen hebben aangegeven welke verbeteracties het meest hebben bijgedragen om uit de risicozone te komen. Deze zijn in vijf rubrieken onder te verdelen.

Concrete verbeteracties voor risicoscholen om uit risicozone te komen	
1. Verbeteraanpak/kwaliteitscultuur	- Werken aan verbeteracties aan de hand van het analyserapport GWGB - Planmatiger werken (gericht Plan van Aanpak groep 8, analyse met quick wins) - Versterken eigenaarschap, reflectie/minder extern attribueren - Versterken professionele schoolcultuur (samenwerken, samen leren) - Bestuurlijke druk op verbetertraject en inzet van externe ondersteuning
2. Opbrengstgericht Werken en onderwijsaanbod	- Analyseren leeropbrengsten met quick wins/ verbeteracties - Verbeteren opbrengstanalyse/analyse op leerlingenniveau - Aanbod en instructie afstemmen op wat leerlingen nodig hebben - Leerdoelen beter in beeld brengen - Versterken kwaliteit groepsplannen - Beredeneerd aanbod/dynamische plannen
3. Leskwaliteit	- Feedback op leerkrachthandelen (klassenbezoek/consultatie) - Vergroten kennis en vaardigheden didactisch handelen - Invoeren DIM/EDI, werken met lesmodellen - Vergroten effectieve leertijd
4. Houding leerlingen	- Bevorderen eigenaarschap en zelfstandigheid bij leerlingen - Doelen stellen aan leerlingen en gericht feedback geven - Leerlingen voorbereiden op toets (cognitief én sociaal-emotioneel) - Gesprek met leerlingen over belang eindtoets
5. Ondersteuning en begeleiding	- Verbeteren zorgstructuur - Bieden duidelijke ondersteunende structuur - Begeleiding ook buiten klas, meer sturing geven aan leerlingen - Extra IB-er ingezet/IB-er vervangen

De risicoscholen hebben de ondersteuning door *Goed worden en goed blijven* als positief ervaren. Waardevol was: de externe kritische blik, het krijgen van praktisch uitvoerbare aanbevelingen, het bevorderen van urgentiebesef in het team, het focus leggen op leerkrachthandelen en opbrengstgericht werken en het besef dat de leerkracht ertoe doet en invloed heeft op het leren en de leerresultaten van leerlingen.

drs. Nanny Schoenmakers is werkzaam als adviseur bij Capgemini Consulting en voert projecten uit voor de sector Onderwijs.